EBUBEKİR SİFİL'İN İBN HAZM'A YÖNELİK BAZI TENKİDLERİ HAKKINDA

www.tavhid.org

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

SORU:

Selamun Aleykum

Ebubekir SİFİL'e ithaf olunan bir yazıda, müslüman alimlere ve islam dinine dil uzatılmış. İbn Hazm'dan da alayvari bahsedilmiş.

" Kiyas'i inkâr eden Ibn Hazm , bu iddiasi sebebiyle, birakalim bir “Islâm alimi”ni, akli basinda siradan bir kimsenin bile gülüp geçecegi seyler söylemistir. Mesela Kur'an ve Sünnet'de domuz etinin haram oldugu zikredilmistir. Ama domuzun yaginin haram olduguna dair ne Kur'an'da , ne de Sünnet'te herhangi bir hüküm yoktur. Sirf bu gerekçeyle Ibn Hazm, domuzun yaginin haram olmadigini söylemistir.
Iste kiyasin reddedilmesi sonucunda varilacak komik nokta budur. "

İbn Hazm'ın domuz yağı ve kıyas hakkındaki görüşü nedir ?

CEVAP:

Bismillahirrahmanirrahim,

İbn Hazm (rh.a)’ın edille-i şer’iyyenin Kitap, sünnet ve icma’dan sonra dördüncü basamağında yer alan kıyası reddettiği hususu doğrudur hatta bu meşhur bir şeydir. İbn Hazm bu hususta Davud ez-zahiri’ye tabi olmuştur. Davud (rh.a) ise bu fikri bazı bidat ehlinden iktibas etmiş ve bu hususta –kendisi Ehli sünnet alimlerinden olmakla beraber- alimlerin ekseriyetine muhalefet etmiştir. Kıyas konusunda daha önce bilgi vermiştik.
http://tavhid.org/tr/forum/index.php?topic=362.0 Kısacası kıyas konusunda İbn Hazm’a yöneltilen tenkidler haklıdır. Ebubekir Sifil’in yaklaşım tarzına ise birazdan değinilecektir inşallah.

İbn Hazm’ın domuz yağını helal saydığı iddiasına gelince; bu bazı muhitlerde yaygın bir kanıdır hatta bizim de düne kadar bilgimiz bu doğrultudaydı ancak tesbit edebildiğimiz kadarıyla bu doğru değildir. Zira İbn Hazm Meratib’ul İcma adlı eserinde alimlerin ittifak ettiği hususları sayarken domuz yağının haramlığını da buna dahil etmiş ve şöyle demiştir:

وَاتَّفَقُوا أَن الْخِنْزِير ذكره وأنثاه صغيره وكبيره حرَام لَحْمه وشحمه وعصبه

“Alimler, domuzun gerek dişisinin gerekse erkeğinin, gerek büyüğünün gerekse küçüğünün etinin, yağının, sinirinin ilh… haram olduğunda ittifak etmişlerdir” (Meratib’ul İcma, 149)

İbn Hazm, alimlerin icması olarak naklettiği bu görüşü el-Muhalla’da bizzat kendi kavli olarak benimseyerek şöyle demektedir:

قَالَ أَبُو مُحَمَّدٍ: لَا يَحِلُّ أَكْلُ شَيْءٍ مِنْ الْخِنْزِيرِ، لَا لَحْمِهِ، وَلَا شَحْمِهِ، وَلَا جِلْدِهِ، وَلَا عَصَبِهِ

"Domuzun eti, yağı, derisi, siniri ilh… hiçbir şeyini yemek helal olmaz…"

Peki şu halde İbn Hazm hakkındaki bu yaygın kanaat nereden kaynaklanmaktadır? Bizim gördüğümüz kadarıyla bunun sebebi İbn Hazm'ın bu konuyu kıyasın şeri deliller arasında yer aldığına delil getirmek isteyenlere yaptığı reddiyedir. İbn Hazm aynı yerin devamında şöyle demektedir:

وَقَدْ ادَّعَى بَعْضُ مَنْ لَا يُبَالِي مَا أَطْلَقَ بِهِ لِسَانَهُ مِنْ أَصْحَابِ الْقِيَاسِ أَنَّ شَحْمَ الْخِنْزِيرِ إنَّمَا حُرِّمَ قِيَاسًا عَلَى لَحْمِهِ وَأَنَّ الْإِجْمَاعَ عَلَى تَحْرِيمِهِ إنَّمَا هُوَ مِنْ قِبَلِ الْقِيَاسِ الْمَذْكُورِ.

"Kıyas ashabından (yani kıyası hüccet olarak kabul edenlerden) dilinin ne konuştuğundan gafil olan bazı kimseler domuzun yağının etine kıyas edilerek haram kabul edildiğini ve bunun haramlığındaki icmanın dayanağının bahsedilen kıyastan kaynaklandığını ileri sürmüşlerdir."

İbn Hazm ise domuzun yağının, sinirinin vs haramlığını kıyastan değil bizzat ayetten istidlal etmekte ve şöyle demektedir:

وَأَمَّا الْخِنْزِيرُ فَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى قَالَ: {أَوْ لَحْمَ خِنْزِيرٍ فَإِنَّهُ رِجْسٌ أَوْ فِسْقًا} [الأنعام: 145] وَالضَّمِيرُ فِي لُغَةِ الْعَرَبِ الَّتِي نَزَلَ بِهَا الْقُرْآنُ رَاجِعٌ إلَى أَقْرَبِ مَذْكُورٍ إلَيْهِ فَصَحَّ بِالْقُرْآنِ أَنَّ الْخِنْزِيرَ بِعَيْنِهِ رِجْسٌ فَهُوَ كُلُّهُ رِجْسٌ وَبَعْضُ الرِّجْسِ رِجْسٌ، وَالرِّجْسُ حَرَامٌ وَاجِبٌ اجْتِنَابُهُ

"Domuza gelince Allahu Teala şöyle buyurmuştur: "Veya domuzun eti ki şüphesiz o bir pisliktir" (Enam: 145) Kuranın kendisi ile nazil olduğu Arap dilinde zamir, kendisine en yakın zikredilen kelimeye racidir. Böylece domuzun bizzat kendisinin pis olduğu Kuran'la sabit olmuştur. Şu halde onun tamamı pistir. Pis olan şeyin bir kısmı da pis olur. Pis olan bir şey ise haramdır ve kaçınılması gerekmektedir."

Yani İbn Hazm'a göre ayetteki "o pistir" ifadesinde "o" diye bahsedilen şey domuzun bizzat kendisidir, domuz eti değildir. Böylece İbn Hazm domuzun bütün cüzlerinin pis olduğunu kıyastan değil, bizzat nassın kendisinden delil getirmiş olmaktadır. (Bkz. El-Muhalla, 6/55-60, Darul Fikr)

Diğer alimler ise İbn Hazm'ın bu istidlaline karşı çıkmışlardır. Mesela İbn Kesir Maide suresinin 3. ayetinde şöyle demektedir:

وَقَوْلِهِ: {وَلَحْمُ الْخِنزِيرِ} يَعْنِي: إِنْسِيَّهُ وَوَحْشِيَّهُ، وَاللَّحْمُ يَعُمُّ جَمِيعَ أَجْزَائِهِ حَتَّى

الشَّحْمَ، وَلَا يَحْتَاجُ إِلَى تَحَذْلُقِ الظَّاهِرِيَّةِ فِي جُمُودِهِمْ هَاهُنَا وَتَعَسُّفِهِمْ فِي الِاحْتِجَاجِ بِقَوْلِهِ: {فَإِنَّهُ رِجْسٌ أَوْ فِسْقًا} يَعْنُونَ قَوْلَهُ تَعَالَى: {إِلا أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ خِنزيرٍ فَإِنَّهُ رِجْسٌ} [الْأَنْعَامِ: 145] أَعَادُوا الضَّمِيرَ فِيمَا فَهِمُوهُ عَلَى الْخِنْزِيرِ، حَتَّى يَعُمَّ جَمِيعَ أَجْزَائِهِ، وَهَذَا بَعِيدٌ مِنْ حَيْثُ اللُّغَةِ، فَإِنَّهُ لَا يَعُودُ الضَّمِيرُ إِلَّا إِلَى الْمُضَافِ دُونَ الْمُضَافِ إِلَيْهِ، وَالْأَظْهَرُ أَنَّ اللَّحْمَ يَعُمُّ جَمِيعَ الْأَجْزَاءِ كَمَا هُوَ الْمَفْهُومُ مِنْ لُغَةِ الْعَرَبِ، وَمِنَ الْعُرْفِ الْمُطَّرِدِ، وَفِي صَحِيحِ مُسْلِمٍ، عَنْ بُرَيدة بْنِ الْخَصِيبِ الْأَسْلَمِيِّ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "مَنْ لَعِبَ بِالنردَشير فَكَأَنَّمَا صَبَغَ يَدَهُ فِي لَحْمِ الْخِنْزِيرِ وَدَمِهِ" فَإِذَا كَانَ هَذَا التَّنْفِيرُ لِمُجَرَّدِ اللَّمْسِ فَكَيْفَ يَكُونُ التَّهْدِيدُ وَالْوَعِيدُ الْأَكِيدُ عَلَى أَكْلِهِ وَالتَّغَذِّي بِهِ، وَفِيهِ دَلَالَةٌ عَلَى شُمُولِ اللَّحْمِ لِجَمِيعِ الْأَجْزَاءِ مِنَ الشَّحْمِ وَغَيْرِهِ.

وَفِي الصَّحِيحَيْنِ: أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: "إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ بَيْعَ الْخَمْرِ وَالْمَيْتَةِ وَالْخِنْزِيرِ وَالْأَصْنَامِ". فَقِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَرَأَيْتَ شُحُومَ الْمَيْتَةِ، فَإِنَّهَا تُطْلَى بِهَا السُّفُنُ، وَتُدْهَنُ بِهَا الْجُلُودُ، ويَسْتَصبِحُ بِهَا النَّاسُ؟ فَقَالَ: "لَا هُوَ حَرَامٌ". وَفِي صَحِيحِ الْبُخَارِيِّ مِنْ حَدِيثِ أَبِي سُفْيَانَ أَنَّهُ قَالَ لِهِرَقْلَ ملك الروم: "نهانا عن الميتة والدم".

«Domuz eti» hem evcili, hem yabanîsi et lafzı; yağ da dâhil olmak üzere bütün bölümlerini içine alır. Burada Zâhirî'lerin şaklabanlığına ve «ancak Ölü veya akıtılmış kan veya domuz eti olursa müstesnadır. Çünkü bu pistir» kavlindeki; «çünkü bu pistir» ifâdesini delil getirerek katı ve aşırı davranışlarına hiç de ihtiyâç yoktur. Onlar; «çünkü bu pistir» kavlindeki zamiri kendi anlayışlarına göre domuza göndermektedirler. Ancak böylece domuzun bütün bölümlerinin pis olduğunu söylemektedirler. Bu değerlendirme lügat bakımından uzak bir anlayıştır.

Çünkü zamîr, müzafün ileyhe değil, muzâfa gönderilir. Açık olan ifâde şudur ki; et deyince, gerek alışılmış Örfe göre, gerekse arap dilinden anlaşılan mânâya göre; etli olan bütün bölümleri içine alır. Müslim'in Sahîh'inde Büreyde kanalıyla Rasûlullah (s.a.) in şöyle buyurduğu bildirilir : Kim nerdeşir (Tavla) oynarsa, elini domuz etine ve kanına bulamış gibi olur. Buradaki nefret ettirme ifâdesi, sadece dokunma için kullanılmıştır. Yenme ve besin olarak alma halindeki tehdit ve korkutma nasıl olacaktır? Ayrıca bu ifâde et kelimesinin yağ ve benzerî bütün bölümleri şumûlü içerisine aldığına da delâlet etmektedir. Buhârî ve Müslim'in Sahihlerinde belirtildiğine göre; Rasûlullah (s.a.) şöyle buyurur : Muhakkak ki Allah içki, ölü, domuz ve putun satışını yasaklamıştır. Denildi ki: Ey Allah'ın Rasûlü ölü yağlarının durumu nedir? Onunla gemiler sıvanıyor, deriler yağlanıyor ve halk aydınlanmaya çalışıyor. Rasûlullah (s.a.) hayır, o haramdır, buyurdu. Buhârî'nin Sahîh'inde Ebu Süfyân'dan nakledildiğine göre; o, Bizans İmparatoru

Heraklius'a Hz. Peygamber için; o, bizi ölü ve kandan nehyetti, demişti." (İbn Kesir Tefsiri, 3/17, Daru Taybe)

İbn Kesir (rh.a) ise ayetteki "hu" yani "o" zamirinin domuz kelimesine değil ete ait olduğunu, yağın haramlığının ise et kelimesinden çıktığını çünkü et ile yağın birbirinden ayrılmaz olduğunu, şu halde et haram olduğuna göre yağın da haram olması gerektiğini izah etmektedir. İbn Hazm ise Muhalla'da bu konuyu uzun uzadıya tartışarak muhaliflerinin bu izahlarına cevap vermektedir. Bizim şu anki konumuz bu değildir. Burada dikkati çeken şey şudur ki İbn Kesir (rh.a) Zahirilerin domuz yağını helal saydıklarından bahsetmemektedir. Bilakis Zahirilerin bu istidlale domuzun bütün cüzlerinin, parçalarının haram olduğunu isbatlama amacıyla sarıldıklarına işaretle **"Onlar; «çünkü bu pistir» kavlindeki zamiri kendi anlayışlarına göre domuza göndermek-tedirler. Ancak böylece domuzun bütün bölümlerinin pis olduğunu söylemektedirler."** Demektedir. Ancak ne yazık ki onun bu ibareleri sanki Zahiriler domuz yağını helal sayıyor da İbn Kesir buna itiraz ediyormuş gibi anlaşılmıştır. Öyle ki Şatıbi'nin el-İtisam'ı tahkik edenler dahi İbn Kesir'in bu sözünü bu şekilde tefsir etme yanılgısına düşmüşlerdir.

Kısacası domuz yağı meselesi şundan ibarettir: Kıyasın delil olduğunu savunan cumhur ulemaya mensup bazıları kıyası reddeden İbn Hazm'ı çürütmek için demişlerdir ki "Senin mezhebinin lazımı domuzun yağının helal olmasını gerektirmektedir, çünkü domuz yağının haramlığı Kuranda geçmez, ayette sadece etten bahseder. Domuzun yağı ise ete kıyasla haram olduğu anlaşılır. Eğer sen kıyası kabul etmezsen domuz yağını da helal sayman gerekir ki bu icma ile batıldır" İbn Hazm da bu iddiaya cevaben özetle şöyle demiştir: "Hayır, domuz yağının haram olduğunu kabul etmem için kıyası kabul etmem gerekmez, çünkü ayetteki "o pistir" ibaresi bizzat domuzun kendisine işaret etmektedir ve böylece domuzun et haricindeki bölümlerinin haramlığı da kıyasa gerek kalmaksızın bizzat nasstan çıkmaktadır" Mesele bundan ibarettir. Yani İbn Hazm'ın domuz yağı helaldir diye bir görüşü yoktur, kıyası reddetmesi bunu gerektirir dense de bu böyledir, zira mezhebin lazımı mezhep değildir!

Bu olay bir kez daha göstermektedir ki öncelikle alimlerin sözlerini iyi anlamak gerekmektedir. İkincisi bir ilim talebesi kulaktan dolma duyduğu her şeyi ilim diye nakletmemelidir, hele ki bunu milyonlarca insanın okuduğu ve geleceğe miras olarak kalacak yazılı metinlerde hiç yapmamalıdır en azından bilgilerini yazıya geçirmeden önce kontrol etmelidir. Görüldüğü kadarıyla Ebubekir Sifil buna riayet etmemiştir. Zaten Sifil'in "Burhan" adlı Rıfai tarikatı mensuplarının çıkardığı dergide yayınlanan "SELEF VE SELEFİLİK" başlıklı makale baştan sona bu tarz asılsız ithamlarla doludur ki bütün bunlar Sifil'in yazılarında ilmi kriterlere riayet etmediğini ve bir çok kişi ve mezhebe sahip olmadıkları görüşleri nisbet ettiğini göstermektedir. Mesela şu sözü: "Buna göre Kur'an'da ve hadislerde Allah Tealâ hakkında zikredilen "el, yüz, gelme, oturma, inme, Arş'a istiva etme, gazaplanma , gülme…" gibi sıfatlar, mahlukat hakkında ne ifade ederse, Selefîler'e göre Allah Tealâ hakkında da aynı şeyi ifade eder. Oysa Kur'an'da yer alan pek çok ayet, Allah Tealâ'nın bu gibi sıfatlarını mahlukatın sıfatlarına benzetmenin doğru olmadığını ortaya koymaktadır." Sifilin iddiasına göre Selefiler, Allahın bu sıfatlarını tıpkı mahlukatın sıfatları gibi algılıyorlarmış! Sifil

bunu selefilerin değil alimlerinden en basit ilim talebesinden dahi nakledebilir mi? Müslümanım diyen hiç kimse Allahın sıfatlarının mahlukatın sıfatları gibi olduğunu kabul edebilir mi? Selef akidesinin en büyük davetçilerinden birisi olan İbn Teymiye'nin "Vasıtiyye Akidesi" adlı eserini okuyanlar onun Allahı mahlukata benzetme manasına gelen "temsil"i reddettiğini açıkça görürler:http://tavhid.org/tr/forum/index.php?topic=26.0 Şu halde Sifil, Ehli sünnetten bağımsız müstakil bir mezhepmiş gibi lanse ettiği Selefilere açıkça iftira atmış olmuyor mu? Tıpkı İbn Hazm'a bilmeyerek iftira ettiği gibi…

İbn Hazm meselesini ise kıyas konusuna örnek olarak getirmektedir ve selefilerin bir kısmının kıyası reddetmesinin ne kadar saçma bir iş olduğunu isbatlama sadedinde bu misali zikretmektedir. Halbuki Sifil madem çok araştırmacı ise şunu bilmeliydi ki selef akidesinin öncüsü olan hiçbir alim İbn Teymiyye ve Muhammed bin Abdulvehhab da dahil kıyası reddetmemiştir. Günümüzde kendisini selefiliğe nisbet edenler arasında ise kıyası reddedenler çok küçük bir azınlıktır, Sifilin bunları kale alıp zikretmesi bile anlamsızdır. Selefi geçinenlerden taklidi haram sayanlar da aynı şekilde itibara alınmaz çünkü selefi akidenin geçmişte bayraktarlığını yapan alimlerin hepsi avam için taklidi kabul etmişlerdir. Günümüzde selefilik adı altında neo-zahirilik yapan birilerinin varlığı bizi ilgilendirmemektedir. Sifil illa selefileri tenkid edecekse önce Selefiler diye bahsettiği kitlenin kim olduğunu belirlesin ve ondan sonra tenkidini yapsın. Yoksa Afgani, Abduh vs ile Muhammed bin Abdulvehhab'ı aynı kefeye koyarak hiçbir yere varamaz. Ahiru davana enil hamdu lillahi Rabbil alemin.